

τοῦ λιχανοῦ χρησιμεύει ὅπως ὁ λειτουργὸς εὐλογῇ τοὺς πιστοὺς τοὺς μὴ μετέχοντας τῶν τελετῶν τοῦ δόγματος, ἀλλ' ἀτάκτως προσερχομένου εἰς τοὺς ναοὺς ἐν πάσῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ὅπως ὑποκλίσωσι πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Βούδδα καὶ εἶτα ἐνώπιον τῶν κυριωτέρων Λάμα, μωμυρίζοντες τὴν ἱερὰν προσευχὴν, ἐν ἐκάστῃ λέξει τῆς ὁποίας προσκλίνουσι τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.»

Θ. Κτεράς

ΠΕΡΙ ΠΟΙΚΙΛΙΑΤΩΝ ΠΑΡ' ΑΡΧΑΙΟΙΣ

κατὰ τὸν Louis de Ronchaud.

Ὁ ποικιλμὸς ἦτοι ἡ τέχνη τοῦ κατασκευάζειν ὑφάσματα πεποικιλμένα διὰ διαφόρων χρωμάτων ἐφευρέθη ἐν τῇ γηραιᾷ Ἀνατολῇ, ἐν ᾗ καὶ νῦν ἐτι διατελεῖ ἐν χρήσει κατὰ μέθοδον, ἥττον βεβαίως διάφορον τῆς τῶν ἀρχαίων.

Τὰ σάβια τῆς Κασμύρης, οἱ διὰ χρυσῶν καὶ ἰανθίνων πετάλων κεκοσμημένοι Ἰνδικαὶ ὀθόνηι, τὰ ἐν Ὁμάν ἢ ἐν Συρίᾳ κατασκευαζόμενα λαμπρὰ καὶ στερεὰ ὑφάσματα, αἱ ἐξ ἐρίου καὶ μετάξης μετ' ἀργυροχρύσων κλωστῶν κατεργασμένοι ἀραβικαὶ χλαμίδες, οἱ τάπητες τῆς Περσίας καὶ τῆς Τουρκίας, πάντα ταῦτα, τοσοῦτον περιζήτητα σήμερον, τὸν θαυμασμὸν δὲ καὶ τὴν ἐκπληξιν τοῦ δημοσίου κινουῦντα ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς ἐκθέσεσιν, εἰσὶ νεώτατα προϊόντα τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης καὶ ἀκμασάσης ἐν αὐτῇ τῇ γενέσει τῆς ἀνὰ τὰς Ἰνδίας, τὴν Ἀσσυρίαν, τὴν Βαβυλωνίαν καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ταπητουργίας.

Οἱ νεώτεροι περιηγηταὶ ἐν τοῖς ὑφάσμασι τῆς Μουλτάν καὶ τῆς Βαουαλπούρ ἀνεγνώρισαν τὰ *linea vestes* τοῦ Κούντου — Κουρτίου, ἅτινα ἐνεδύοντο οἱ εὐγενεῖς Ἰνδοὶ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου.

Ἡ βιομηχανία, ἐν ᾗ ὀφείλομεν τοὺς

Σμυρναῖκοις Τάπητας, ἐνεργεῖται ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων κατὰ τὰς αὐτὰς μεθόδους, αἵτινες δὲν φαίνονται μεταβληθησόμεναι. Ἡ στάσιμος Ἀνατολή, ἀδαὴς πάντη τοῦ μεταρρυθμιστικοῦ καὶ προοδευτικοῦ πνεύματος, τοῦ ζωοποιούντος τὰς εὐρωπαϊκὰς κοινωνίας, ἐπιμένει κατέχουσα τὰς αὐτὰς βιομηχανικὰς αὐτῆς μεθόδους μετὰ τοῦ αὐτοῦ πείσμονος ζήλου, μεθ' οὗ ἐγκαρτερεῖ εἰς τὰ ἀρχαῖα ἥθη καὶ τὰς ἀρχαίας θρησκευτικοπολιτικὰς ἰδέας τῆς.

Ἐξ Ἀνατολῆς ὁ ποικιλμὸς ἡ νεωτέρως εἰπεῖν ἡ ταπητουργία μετηνέχθη εἰς Ἑλλάδα, παρ' ἧς ἡ Ρώμη παρέλαβεν αὐτήν. Ἐξ Ἀνατολῆς μετηνέχθη εἰς τὴν Εὐρώπην κατὰ τὸν μεσαίωνα διὰ τοῦ τότε ἀκμάζοντος ἐμπορίου. Ἐπὶ Σταυροφόρων ἐν Ἱερουσαλὴμ συνήρχοντο ἀγοραὶ, εἰς αἷς ἅπαντα ἡ Ἀνατολή ἐξέπεμπε τὰ ἐμπορεύματά τῆς. Βραδύτερον ἡ Κων)πόλις κατέστη μεγάλη ἀποθήκη τῶν αὐτῶν ἐμπορευμάτων, συνιστάμενων ἐκ πολυτίμων ταπήτων καὶ ὑφασμάτων. Τοῦντεῦθεν ἡ προσωνομία τῶν *Τουρρικῶν Ταπήτων*, ἡ ἐπιδοθεῖσα κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς ἀσιατικὰς κατεργασίας τάπητας. Ἡ ταπητουργία, ὑπὸ τῶν Ἀράβων μετενεχθεῖσα εἰς Ἰσπανίαν, εἰσῆχθη ἀκολούθως εἰς τὰς Κάτω Χώρας, ἐνθα προήχθη ταχέως εἰς ὑπατον βαθμόν. Ἡ λαμπρὰ αὕτη βιομηχανία οὐκ εἰς μακρὰν ἐνεκατέστη καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Καὶ ὅμως ἡ Ἀνατολή διατελεῖ εἰσέτι μῆτηρ καὶ διδάσκαλος τῶν ποικιλμάτων, ἡ δὲ ἐν Γαλλίᾳ ἐκθεσις τοῦ 1867 κατέδειξε, κατὰ τὸν Α. δὲ Βωμόν, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ παράδοσις ἔμεινε κατισχύουσα τῆς εὐρωπαϊκῆς εὐφυΐας.

Τὰ ποικίλματα, σὺν τοῖς ποικιλοχρῶσι δέρμασι τῶν ζώων, ἀποτελοῦν μέρος τῆς κινήτης περιουσίας τῶν ἀρχαίων ἔθνων καὶ ἐθεωροῦντο ὡς τὸ πολυτιμώτερον ἐμπόρευμα.

Ἐν τῇ *Ραμαβάνα* βλέπομεν τὸν βασιλέα τῶν Βεδεαίνων προικίζοντα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ διὰ πολυτίμων σισυρῶν καὶ ὑφασμάτων. Οἱ Φοίνικες, οἱ μέγιστοι τῆς ἀρχαιότητος ἔμποροι, συνεκόμενον ἐπὶ τῶν

νηών αὐτῶν σὺν ταῖς λεονταῖς καὶ πανθη-
ρίσι τῆς Ἀφρικῆς, ταπητουργήματα κατα-
σκευαζόμενα ἐν Σιδῶνι καὶ ἀλλαχοῦ. Τὰ
δέρματα καὶ οἱ τάπητες ἔσχον τὴν αὐτὴν
χρῆσιν. Δι' αὐτῶν κατεσκευάζοντο ἐνδύμα-
τα, καλύματα, σκηναὶ καὶ κλίναι. Δι' αὐ-
τῶν ἐστρώννουν τὰ δάπεδα καὶ τὰ ἐπιπλα.
Ταῦτα δὲ μετεχειρίζοντο ὡς ἐφίππια καὶ
σημαίας.

Τὰ ἀρχαιότερα κέντρα τῆς ταπητουργίας
ὑπῆρξαν ἐν Ἰνδαίᾳ, Αἰγύπτῳ, Ἀσσυρίᾳ,
Βαβυλωνίᾳ, Φρυγίᾳ καὶ Φοινίκῃ. Οἱ Αἰγύ-
πτιοι ἦσαν ἄριστοι ποικιλταί, γινώσκοντες
τὴν τέχνην τοῦ ὑφαίνειν ἐπὶ τῶν ὑφασμά-
των ζῶα διὰ πολυχρόων λινῶν κλωστῶν
ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἡρόδοτος (III, 47) ἀναφέ-
ρων τὸν θώρακα τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀμάσιδος,
βασιλέως τῆς Αἰγύπτου δωρηθέντα τοῖς Σα-
μίοις. «Ἐόντα μὲν λίνεον καὶ ζῶων ἐνυρ-
σμένων συχνῶν κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ ἐ-
ρίοισι ἀπὸ ξύλου.» Οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον εἰς
τοὺς οἴκους αὐτῶν λινοὺς τάπητας· ἐπέθε-
τον δὲ ἐπὶ τῶν ἱερῶν αὐτῶν ζῶων μόνον
τοὺς πλουσίως πεποικιλμένους, καὶ ἐντὸς
τῶν τάφων αὐτῶν εὗρον κατὰ τὸν Βίλκιν-
σον τεμάχια τοιούτων ταπητουργημάτων.
Παρ' Αἰγυπτίων δὲ ἐδιδάχθησαν· καὶ οἱ Ἰ-
ουδαῖοι τὴν κατεργασίαν τῶν πλουτίων ἐ-
κείνων ὑφασμάτων, ὧν χρῆσιν ἐποιούντο ἐν
τῇ διακοσμήσει τῶν θυσιαστηρίων καὶ τῶν
ἀμφίων τῶν ἱερῶν αὐτῶν.

Τὰ ἀσσυριακὰ ὑφάσματα ἦσαν περιβόητα
ἐπὶ τῇ λαμπρότητι τῶν ποικιλμῶν αὐτῶν,
παριστάντων ἀνθρώπινα ἢ συμβολικὰ σχή-
ματα, εἰκόνας ζῶων, ἀνθέων καὶ ἄλλα ἐμ-
βλήματα. Εἰς τὰ ἀσσυριακὰ ἀγάλματα οἱ
θεοὶ καὶ οἱ ἥρωες παρίστανται ἐνδεδυμένοι
τοιχῦτα ὑφάσματα, ὧν ἡ λαμπρότης ἐπὶ
ζανε τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν. Ὡς γνωστὸν, τὰ
ποικίλματα ταῦτα, μετενεχθέντα διὰ τοῦ
ἐμπορίου εἰς Ἑλλάδα, ἐχρησίμευσαν ὡς τύ-
πος ἐν τῇ διακοσμήσει τῶν ἀρχαιοτέρων
ἐλληνικῶν ἀγγείων. Οἱ Νινευῖται μονάρχαι
ἔσχον ἰδιαιτέραν κλίσιν εἰς τὰ λαμπρά
ταῦτα ὑφάσματα, καθότι ὡς φόρον παρὰ τῶν
ἡττωμένων λαῶν ἀπῆτουν ἀλουργίδας, δι'

ὧν ἐκόσμουν τὰς λαμπρὰς αὐτῶν σκη-
νάς.

Αἱ ταπητουργίαι τῆς Βαβυλωνος ἐφημί-
ζοντο ὡς αἱ τῆς Νινευῆς, παριστῶσαι κατὰ
τὸν Φιλόστρατον «θηρίων τερατώδεις μορ-
φάς.»

Ἡ βιομηχανία αὕτη ἐπέζησε καὶ μετὰ
τὴν πτώσιν τῶν Βαβυλωνίων. Ὁ Φιλύ-
στρατος ἐν τῷ βίῳ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυχ-
νέως ἀναφέρει ὅτι οὗτος εὗρεν ἐν Βαβυλῶνι
τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα κεκοσμημένα διὰ
ταπητουργιῶν παριστανουσῶν διάφορα ἀν-
τικείμενα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ
Μυθολογίας. Τὰ σάλια τῆς Βαβυλωνος ἐ-
θεωροῦντο πολύτιμα ἐν Ρώμῃ, ἐνθα ἐχρη-
σίμευσον ὡς κλινοκαλύπτραι. Ὁ Κάτων δ-
μως δὲν ἐξετίμα τῶν θαυμασμῶν τῶν συμ-
πατριωτῶν τοῦ ἐπὶ τῇ ταπητουργίᾳ ταύτῃ
τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ βίῳ
τοῦ Κάτωνος διηγεῖται ὅτι οὗτος ἐπώλησεν
ἐπίβλημα τῶν ποικίλων Βαβυλώνιον ὅπερ
εὗρε μετὰ τὸν κληροδοτημάτων φίλου
του τινός. Ἐκτὸς τῶν ἐργοτετασίων ἡ ἀρ-
χαία Βαβυλωνία εἶχεν ἀποθήκας εἰς πολ-
λὰς ἄλλας πόλεις ἐπὶ τοῦ Τίγρεως καὶ τοῦ
Εὐφράτου διὰ τὰ ἐμπορεύματα, ἅτινα με-
τεφέροντο αὐτῇ διὰ τοῦ ἐμπορίου, ὡς ἱστο-
ρεῖ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης λέγων. «Ἡ δὲ
Σεμίραμις ἔκτισε καὶ ἄλλας πόλεις παρὰ
τὸν ποταμὸν τὸν τε Εὐφράτην καὶ τὸν Τί-
γριν, ἐν αἷς ἐμπόριον κατεσκεύασε· διὸ καὶ
συμβαίνει τοὺς παραποταμίους τόπους πλή-
ρεις ὑπάρχειν ἐμπορίων εὐδαιμόνων καὶ με-
γάλως συμβαλλομένων πρὸς τὴν τῆς Βαβυ-
λωνίας ἐπιφάνειαν.»

Μεταξὺ τῶν ἐμπορίων τούτων ὑπῆρχον
καὶ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν μεθ' ὧν ἡ ἀρ-
χαία Βαβυλωνία εἶχεν ἐμπορικὰς σχέσεις
ὡς καὶ μετὰ τῆς Ἀραβίας καὶ Τουρκίας.
Πολὺ ὅθεν πιθανὸν ὅτι τῶν βαβυλωνίων ὑ-
φασμάτων τὸ ὄνομα ἐπεδόθη πολλάκις εἰς
ὑφάσματα προερχόμενα ἐκ τῆς ἁνῶ Ἀσίας
καὶ ἐκποιούμενα εἰς τὰς ἀγοράς τῆς Βαβυ-
λωνος ὡς βραδύτερον ὠνομάσθησαν Περσικοὶ
τάπητες ἢ Ἀλεξανδρινοὶ τάπητες πάντες
οἱ ἐξ Ἀσιανῶν χωρῶν προερχόμενοι καθὼς

καὶ οἱ ἐξ Ἀσίας εἰς Εὐρώπην μετεφερόμενοι καλοῦνται *Τουρχεικοὶ Τάπητες*.

Οἱ Φρύγες ἦσαν ἄριστοι περὶ τὴν ταπητουργίαν, ἧς λέγονται ἐφευρέται. Διὰ τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Φοινίκων μετηνέχθησαν εἰς Ἑλλάδα τὰ πρῶτα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς βιομηχανίας. Πράγματι διὰ τῶν Φρυγῶν, κατὰ τὴν πρώτην ἀρχαιότητα, ἦλθεν εἰς συνάφειαν ὁ πολιτισμὸς τῆς λεκάνης τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγρεως μετὰ τῆς Τρωάδος καὶ Ἑλλάδος. Ὁ ποικιλμὸς ἦτο τοσοῦτον ἐθνικὴ τέχνη ἐν Φρυγίᾳ ὥστε ἐν Ρώμῃ οἱ ποικιλταὶ ἐκαλοῦντο *Φρύγιοι* (*Phrygi-ones*).

Οἱ Λυδοί, οἱ διαδεχθέντες τοὺς Φρύγας ἐν τῇ κυριαρχίᾳ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἦσαν περιώνυμοι ἐπὶ τῇ πολυτελείᾳ τῶν ὑφασμάτων αὐτῶν ἐπικαλούμενοι *χρυσοχίτωνες*. Ὡς γνωστὸν δὲ ὁδὸς τις, ἦν καὶ νῦν ἐτι ἀκολουθοῦσιν αἱ ἀπὸ Σμύρνης εἰς Ἰσπαχάν συνοδίαι συνέδου κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὴν Βαβυλῶνα μετὰ τῶν Σάρδεων.

Οἱ Φοίνικες δὲν ἠύχαριστοῦντο νὰ βάψωσιν ἐπὶ τῶν ἀλουργίδων αὐτῶν τὰ λεπτὰ ἔρια τῶν προβάτων τῆς Συρίας ἢ νὰ διαδίδωσι διὰ τοῦ ἐμπορίου τὰ προϊόντα τῶν ξένων βιομηχανιῶν, καὶ τοὶ ἦσαν ἐξαίρετοι ὑφάνται καὶ περίφημοι ποικιλταί. Οὕτω βλέπομεν ἐν τῇ Ἰλιάδι τὸν Ἀλέξανδρον φέροντα εἰς Τροίαν *πέπλους παμποικίλους, ἔργα γυναικῶν Σιδωνίων*, τὰς αὐτοὺς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς ἤγαγε *Σιδωνιῆθεν, ἐπιπλὼς εὐρέαν πόρτον τὴν ὁδόν, ἣν Ἑλένην περ' ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν*. Ἐκ τούτου εἰκάζεται ὅτι παρὰ γυναικῶν Σιδωνίων ἐδιδάχθη ἡ Ἑλένη τὸν ποικιλμὸν, κατὰλληλον γυναικείοις δακτύλοις. Ὁ τῆς Ἰλιάδος ποιητὴς διδάσκει ἡμῖν ταῦτο χρόνως τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν πολυτίμων τούτων ὑφασμάτων, ἅτινα διεστήρουν κεκλεισμένα εἰς *θάλαμον κηῶντα*, ὅθεν ἐλάμβανον αὐτὰ ἐν ἐπισήμοις περιστάσεσι καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν θεῶν.

Ἡ τέχνη αὕτη ἤκμασεν ἐν Μυσίᾳ ἐπὶ Ἀτταλιδῶν. Αἱ δὲ ταπητουργίαι τῆς Περ-

γάμου ἔτυχον παρὰ πολλοῖς λατίνοις συγγραφεῦσι πολλῶν ἐγκωμίων.

Οἱ Ἕλληνες τῆς Ἰωνίας ἀνθηριλλῶντο μετὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Εἰς Μίλητον κατεσκευάζοντο ἀλουργίδες τοιούτους τάπητας κατεσκευάζον καὶ ἐν Σάμῳ.

Ἐν Κύπρῳ, ἔνθα ἡ ταπητουργία μετηνέχθη ὑπὸ τῶν φοινικικῶν ἀποικιῶν, εὐρίσκομεν ἀληθῆ σχολὴν ταπητουργίας, ἡ δὲ ἱστορία διέσωσε δύο ὀνόματα βιομηχάνων Σαλαμινίων, τοῦ Ἀκεσσᾶ καὶ Ἐλικῶνος, οἵτινες ἐποίκισον τὸ ἐπιπρόσωμα, ὅπερ οἱ Ρόδιοι ἐδωρήσαντο τῷ Μ. Ἀλεξάνδρῳ ὅστις ἔφερεν αὐτὸ καὶ ἐν πολέμῳ, καὶ ὅπερ, κατὰ τὸν Πλούταρχον, τῇ ὁργασίᾳ σοβαρώτερον ἦν ἢ κατὰ τὸν ἄλλον ὀπλισμὸν, ὃν ἔφε-
ρεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος.

Οἱ Φοίνικες εἰσὶ πιθανῶς οἱ πρῶτοι μετενεγκόντες εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν Ἑλλάδα τὰ προϊόντα τῆς ἀσιατικῆς βιομηχανίας. Ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἡροδότου ἀπαντῶμεν ὅτι μετὰ τὴν εἰς τὴν Μεσόγειον ἐγκατάστασιν τῶν ἤρξαντο νὰ εἰσφέρωσιν εἰς Ἀργὸς τὰ προϊόντα τῆς Αἰγύπτου καὶ Βαβυλῶνος. Ἀμα δὲ τῇ ὁμηρικῇ ἐποχῇ ἡ χρῆσις τῶν ταπήτων φαίνεται γνωστὴ εἰς ἅπαντα τὸν ἑλληνικὸν κόσμον. Ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ βλέπομεν τὴν Ἀλκίππην, θεράπαιναν τῆς Ἑλένης, θέπτουσαν πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Ἑλένης *τάπητα μαλακοῦ ἐρίοιο*. Ἀφ' ἐτέρου ὁ Τηλέμαχος ὑποβάλλει εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἀθηνᾶς *πολυποίκιλον ὕφασμα*. Ὁ Πλίνιος παρατηρεῖ ὅτι οἱ τάπητες οὗτοι ἦσαν πεποικιλμένοι δι' ἐρίων ἐξεχόντων ὡς λεπταὶ τρίχες κατὰ μίμησιν τῶν δερμάτων. Ὑπῆρχον ταπητουργίαι παριστῶσαι ἡρωϊκὰ ἀντικείμενα. Ἡ Ἑλένη ἦτο εἰδήμων μιτοειδοῦς ζωγραφικῆς καθόσον ἐν τοῖς ὕφασμασιν ἐζωγράφιζε τὰς σκηνὰς τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου,

ἡ δὲ μέγαν ἱστὸν ὕφαιναν
δίπλακα πορφυρέην· πόλεως δ' ἀνέπασσεν
ἀέθλους
Τρώων δ' ἵπποδάμων καὶ Ἀχαιῶν χαλκο-
χιτώνων....

Ἐξεστὶν ὅθεν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ αἱ μᾶλλον ἢ ἥττον χονδροειδεῖς παραστάσεις τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς γραφῆς, ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ἐν Ἑλλάδι καὶ ὡς μέσον ἀναλόγου μεταδόσεως ὡς ἡ τῶν μεξικανικῶν χειρογράφων. Τοῦντεῦθεν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ ἡ τοῦ Ἀριστάρχου γνώμη ὅτι ὁ ὑπὸ τῆς Ἑλένης φιλοτεχνηθεὶς πέπλος ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν Ὀμηρον ὡς ἀφετηρία πρὸς σύνταξιν τῆς Ἰλιάδος.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ἡ τέχνη τῆς Ἑλένης μετεδόθη εἰς ὅλας τὰς Ἑλληνίδας καὶ ἀπετέλει ὡς φαίνεται μέρος ἀναπόσπαστον τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας. Ὁ περίφημος πέπλος τῆς Ἀθηνᾶς, ὅστις ὡς ὁ ἴστος τῆς Ἑλένης παρίστα μάχας, ἦν ἔργον τῶν παρθενικῶν χειρῶν.

Ὁ πέπλος οὗτος ἦτο μέγας, τετράγωνος, κρυκοειδῆς, ἐπ' αὐτοῦ δὲ παρίσταντο ἐν χρώματι τὰ ἔργα τῆς θεᾶς καὶ ἐχρησίμευε κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν μεγάλων Παναθηναίων. Ὁ Ὀβίδιος ἐν ταῖς μεταμορφώσεσιν αὐτοῦ περιγράφει τὴν μέθοδον τῆς ταπητουργίας ἐν τῇ κατὰ τῆς Ἀθηνᾶς πάλῃ τῆς Ἀράχνης. Κατὰ τὸν Ὀβίδιον αἱ δύο ἀντίπαλοι ἔχουσι τὰ ἐνδύματα αὐτῶν προσδεδεμένα ἐν τῇ ὀσφίϊ ὅπως δίδωσι μείζονα ἐλευθερίαν εἰς τὰς κινήσεις των, κινουσί τὰς χεῖρας καὶ συμπλέκουσιν ἐν ποικίλοις σχεδίοις καὶ χρώμασι τὰ ἐν Τύρῳ προετοιμαζόμενα ἔρια. Ἡ μὲν Ἀθηνᾶ ἐν τῷ πέπλῳ αὐτῆς παρίστησιν ἐν τῷ κέντρῳ μεγάλην σκηνήν, ἐν δὲ ταῖς τέταρσι γωνίαις τίθησι τέσσαρα ἀντικείμενα, χρησιμεύοντα ὡς ἐπεισόδια τῆς κεντρικῆς σκηνῆς. Ἡ Ἀράχνη διαιρεῖ τὸν πέπλον αὐτῆς εἰς ἵσα μέρη ἕκαστον τῶν ὁποίων παριστᾷ μυθολογικὰ ἀντικείμενα, πέριξ δὲ τοῦ πέπλου ἐν εἶδει παρυφῆς τίθησι κλώνους κισοῦ μετ' ἀνθέων.

Ἐπὶ πολὺ αἱ ταπητουργίαι ἐθεωροῦντο ὡς ἀντικείμενα πολυτελείας, εἰτα ὅμως ἐχρησίμευσεν μόνον διὰ τοῦς Θεοὺς. Ὁ Ὀμηρος παρουσιάζει ἡμῖν τὴν Ἑκάβην καταβαίνουσάν εἰς τὸν κηῶεντα θάλαμον, ἔνθα ἦσαν παμποίκιλοι πέπλοι, οὓς ἤγαγεν ὁ Ἀ-

λέξανδρος Σιδωνιῆθεν, καὶ λαμβάνουσιν ἐνὰ τούτων ὅπως προσφέρῃ αὐτὸν δῶρον τῇ Ἀθηνᾷ, «ὅς κάλλιστος ἦν ποικίλμασιν ἤδε μέγιστος, ἀστὴρ δ' ὡς ἀπέλαμπεν, ἔκειτο δὲ νεῖατος ἄλλων».

Παρ' Αἰσχύλῳ ὁ Ἀγαμέμνων ἀρνεῖται νὰ πατήσῃ τοὺς διὰ τῆς Κλυταιμνήστρας εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ στρωθέντας τάπητας λέγων,

μηθ' εἴμασι στρώσας' ἐπίφθονον πόρον
τίθει θεοῖς τοι τοῖςδε τιμαλφεῖν χρεῶν
ἐν ποικίλοις δὲ θνητὸν ὄντα κάλλεσιν
βοήνειν ἐμοῖμεν οὐδαμῶς ἄνευ φόβου
λέγω κατ' ἄνδρα, μὴ θεὸν, σέβειν ἐμὲ
χωρὶς ποδοψήκτρων τε καὶ τῶν ποικίλων
κληδῶν αὐτεῖ . . .

Ἐπὶ τῇ παρακλήσει δὲ τῆς Κλυταιμνήστρας ἀφαιρεῖ τὰς ἐμβάδας τοῦ ὅπως μὴ φθείρῃ αὐτὰς λέγων.

Πολλὴ γὰρ αἰδῶς ὡς μεταφθορεῖν ποσὶν
φθείραντα πλοῦτον ἀργυρωνήταις δ' ὕφαις.
Τοιαύτη ἡ τῶν ἀρχαίων ἀπλότης. Ἀλλ' αἱ ταπητουργίαι δὲν διατηρήθησαν πάντοτε ἐν τῇ διακοσμῇ τῶν ναῶν καὶ ταῖς θρησκευτικαῖς τελεταῖς τῶν μεγάλων ἐθνικῶν ἐορτῶν.

Ἡ ἐπικυριαρχία τῶν Περσῶν ἐν Ἀσίᾳ, ἥτις ὑπέταξεν αὐτῇ τὰς ἐπισημοτέρας ἐστίας τῆς ταπητουργίας ἐπέφερε καὶ τὴν περσικὴν πολυτέλειαν. Οἱ Ἀχεμανίδαι μονάρχαι ἐπροστάτευσαν τὴν ταπητουργίαν ὡς τὴν μᾶλλον συντελοῦσαν εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ἀνακτόρων καὶ ἐορτῶν αὐτῶν, περὶ ἧς δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ ἐν Σούσοις ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀχαζοέρου δοθέντος συμποσίου. Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης ἠγάπησε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀτοσσαν τόσῳ ὥστε, «ἀφοῦ κατανεμηθέντος αὐτῆς τὸ σῶμα δυσχερᾶναι μὲν ἐπὶ τούτου μῆδ' ὅτι οὖν . . . δῶρά τε τῇ θεᾷ (Πρᾶ) πέμψαι τοὺς σατράπας καὶ φίλους αὐτοῦ κελεύσαντος ὥστε τὰ ματαζὺ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν βασιλείων ἐκκαίδε-

κα στάδια χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πορφύρας καὶ ἵππων ἐμπλησθῆναι».

Ἐπὶ Σασσανιδῶν ἡ ταπητουργία κατ' οὐδὲν παρημελήθη. Αἱ παραδόσεις αὐτῆς διειρηθήσαν ἐν τοῖς ἐργαστασίαις τῆς Περσίας μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, προηγηθεῖσαι ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν τοσαύτην δόξαν περιποιησάντων τῶν Ἰσπαχάν καὶ Σειράζ ταπητουργημάτων.

Ἡ Μακεδονικὴ κατάκτησις ἐκληροδότησε τοῖς Ἕλλησι τὸν πλοῦτον τῆς Ἀσίας. Αἱ πορφύραι ἀπετέλουν μέρος τῶν Περσικῶν λαφύρων, ἅτινα ὁ νικητὴς τοῦ Γρανικοῦ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, κατὰ Πλούταρχον, ἐπεμψε πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, «πορφύρας ἑρμιονικῆς, συγκειμένης μὲν ἐξ ἐτῶν δέκα δεόντων διακοσίων, πρόσφατον δὲ τὸ ἄνθος ἔτι καὶ νεαρὸν φυλαττούσης, εὔρε τάλαντα πεντακισχίλια» καθ' ὃν καιρὸν, κυριεύσας τὰ Σοῦσα, κατέλαβε τὰ βασίλεια. Τὰ πλούσια ὑφάσματα ἀπετέλουν τότε μέρος τῆς εὐπορίας καὶ κατὰ τι τῆς ἰσχύος τῶν μοναρχῶν, ὡς ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν 16 αἰῶνα. Φίλιππος ὁ Β'. θαλασσοπορῶν πρὸς τὴν Ἰσπανίαν συνεκόμισεν ἐπὶ τῶν πλοίων αὐτοῦ πλούσια ταπητουργήματα, ἀριστουργήματα τῶν Κάτω Χωρῶν. Τρικυμία δὲ σφοδρὰ κατὰ τὸν διάπλουον ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν μέρος τοῦ πολυτίμου τούτου φορτίου καὶ κατὰ τὸ λέγειν ἱστορικοῦ τινος «νὰ καλύψῃ τὰ λυσσῶντα κύματα διὰ τῶν πολυτίμων τούτων μεταξίνων ποικιλμάτων.»

Ὁ Ἀλέξανδρος, κύριος τῆς Ἀσίας γινόμενος, παρεδέξατο τὰ ἔθιμα καὶ τὴν πολυτέλειαν τῆς Ἀνατολῆς, καθ' ἣν ἐμιμήθησαν καὶ ὑπερέβησαν αὐτὸν οἱ διάδοχοι αὐτοῦ. Ἡ βασιλικὴ αὐτοῦ σκηνὴ ἐξισούτο ἢ ὑπερέβαινε κατὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν εὐπρέπειαν τὴν τοῦ Δαρείου. Ἀνεφέρομεν τὸν θώρακα ὃν ἐποίκιλον δι' αὐτὸν οἱ ἀριστοτέχναι τῆς Κύπρου. Ἡ δὲ χλαμὶς, ἣν ὕφαινον διὰ τὸν Δημήτριον τὸν Πολιορκητὴν καὶ ἣτις ἔμελλε νὰ παριστάνῃ τὸν κόσμον μετὰ τῶν κατ' οὐρανὸν φαινομένων ἤθελεν ἐξουδετερώσῃ διὰ τοῦ πλούτου τοῦ τὸν θώ-

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Β').

ρακα τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐὰν ἀπεπερατοῦτο.

Ἄλλ' ἡ μεταβολὴ τῆς τύχης τοῦ ἡγεμόνος τούτου, δι' οὗ προώριστο ἡ ἐν λόγῳ χλαμὶς, ἔφησε τὸ ἔργον ἡμιτελές, οὐδεὶς δ' ἐτόλμησε, κατὰ τὸν Πλούταρχον, «αὐτῇ χρῆσασθαι καὶ περ οὐκ ὀλίγον ὕστερον ἐν Μακεδονίᾳ συβαρῶν γενομένων βασιλέων.»

Ἐπὶ Πτολεμαίων πλούσια σκηναὶ ἐστήνοντο ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ τὰς δημοσίας τελετάς. Ἡ Ἀλεξάνδρεια κατέστη ἡ ἐμπορικὴ ἀποθήκη μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Μεγάλως ἐτίμων ἐν Ρώμῃ τὰς ὥρας ἀλουργίδας καὶ πορφύρας τὰς ἐκ τῶν πόλεων ταύτας προερχομένας.

Ἡ πολυτέλεια, διὰ τῆς Ρωμαϊκῆς κατακτήσεως ἐμψυχωθείσα, ἤρξατο νὰ εἰσαγῇ εἰς Ρώμην περὶ τὰ τέλη τῆς τρίτης καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος. Ἡ φιλία καὶ τὰ δῶρα τοῦ Ἀττίλα, αἱ μετὰ τῶν Πτολεμαίων σχέσεις συνετέλεσαν εἰς τὴν παρὰ Ρωμαίοις ἐπαύξησιν τῶν τεχνουργημάτων τούτων, ἅτινα ἐχρονολογοῦντο ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῶν Συρακουσῶν. Τὸ ἐμπόριον ἐξίσου τοὺς ἐμπόρους τῆς Τύρου μετὰ τῶν ἡγεμόνων. Ἀρκεῖ δέ τις ν' ἀναγνώσῃ τοὺς ἐπὶ Αἰγύπτου ἀκμάσαντας ποιητὰς ἵνα κατανοήσῃ κατὰ πόσον οἱ Ρωμαῖοι ἦσαν ἐκδοτοὶ εἰς τὸν πλουτισμόν.

Ἐνῶ ἐν Ἑλλάδι ὁ ἔρως τῆς διακοσμῆσεως ἀπετέλει μέρος τοῦ ὥραίου τῶν τεχνῶν καὶ τοῦ δημοσίου μεγαλείου, ἐν Ρώμῃ τοῦναντίον ἡ τέχνη αὕτη ἀπετέλει μέρος τῆς πολυτελείας, τῆς κομποπρεπείας καὶ τῆς ἡδυπαθείας.

Διὰ τῶν ποικιλμάτων ἐκάλυπτον τὰς κλῖνας, τὰς τραπέζας, τὰς ἑδρας καὶ τὰ δάπεδα, κατεσκεύαζον παραπετάσματα καὶ ἱματισμούς· ταῦτα ἐκρέμων ἐπὶ τῶν σκηνῶν καὶ δι' αὐτῶν ἐκόσμουσαν τὰ φέρετρα· ἐν γένει τὰ πάντα ἦσαν κεκαλυμμένα διὰ ποικιλμάτων.

Θ. Κτεράς.